

1. årg.

For frihet og sannhet.

7/8-42.

Nyhete fra 3. - 6/8-1942.

Russland. Tyskerne har de siste dagene fortsatt framrykningen sin mot Kaukasus, men deres operasjoner er blitt alvorlig sinket. Russerne yter glimrende motstand og sløss tomme for tomme. Tyskerne oppgir å ha tatt Vorosjilovsk, som er et meget viktig kornsentrum. Ved Kubanelva er det satt inn store styrker kosakkavdelinger, som tilføyer tyskerne store tap. Etter torsdagsmeldingene omkrer tyskerne Stalingrad. Det kjempes ved en liten by 350 km. S.v. for byen. Dette betyr at tyskerne har hatt overgang over elva ved Semjanskaja. De vil nå antakelig angripe Stalingrad fra sør. Sør for Rostov er russerne gått til motåtak og tyskerne er ikke kommet over elva. Ved Voronesj har tyske motåtak ikke vunnet fram, og russerne har ytterligere befestet sine nyinnntatte stillinger.

Den russiske Østersjøflåten har senket 1 tysk transportskip på 6.000 tonn i Østersjøen.

De svenske avisene skriver om utviklingen på den russiske sørfront at forsinkelser og enorme tap betyr mye mer for tyskerne enn for russerne. Russerne har sine styrker i behold. En militærmedarbeider skriver torsdag om de siste hendingene at denne utviklingen viser betydningen av å nå Stalingrad for å få utbytte av erobringene lengre sør. Det er ikke lenge til vinteren, sier han videre og over hele midtfronten og nordfronten har tyskerne hele tiden vært på defensiven. Kaukasus har kostet dem altfor mye tid. Oljen er ikke erstatning for en ny krigsvinter. Tyskerne er ikke tilfreds med stillstanden fra Voronesj til Murmansk. Noen samlett militær seir har tyskerne ikke oppnådd, idet hele den russiske armeen framleis er intakt. Det er ikke kalt opp noen reserver. De tyske tapene beregnes til 15.000 mann pr. dag. Romania vil ikke mer i Russland. Av denne grunn er 33 høystående offiserer satt på porten. De ungarske troppene har lidd store tap ved Voronesj, og uroen brer seg også i Ungarn. Siste meldingen går ut på at den samler inn vinterutstyr i Romania og Ungarn. Rooseveltrepresentant er kommet til Moskva. Han hadde med en personlig hilsen fra president Roosevelt.

Utenrikskronikk onsdag 5/8-42 v. dr. Gyding.

Den siste uka har brakt ny framgang for tyskerne i nord-Kaukasus. Framstøtet foregår i fire retninger fra nedre Don. Framstøtet ved det Asovske hav er foreløpig stoppet, men det er åtaket i den fjerde retning som er det kritiske. Her forsøker tyskerne å avskjære jernbanen til Stalingrad, og dersom dette skulle lykkes, vil en del av de russiske armeene være avskåret og landgang fra sjøen med tropper fra Krim kan bli akutt. Imidlertid er den russiske Svartehavsflåten intakt. Den består av et slagskip på 80.000 tonn, 25 destroyere, 50 undervannsbåter og 60, 100 motortorpedobåter og mange lektere. Ved Vorosjilovsk er det en del oljefelter (6 % av Russland olje utvinnes her), og ved Grozny, 300 km. fra førstnevnte sted, utvinnes 9 % av Russlands olje. 4 % av oljen utvinnes imidlertid på den andre siden

av det Kaspiske hav. Det går en smal vei mellom sjøen og fjellene som imidlertid er lett å forsvare. Så har vi den geørgiske militærvei som også er lett å forsvare. Selv om jernbanen mellom Kaukasus og Volga-distriktene skulle bli avbrutt, har en tidligere brukt sjøveien for transport. Trass i tyskernes store framgang har de ikke vunnet noen avgjørende seier, og det er en viss kjensle av uro i alle akseland. August måned er kommet, og den er varmere vintaren enn juli. Tyskern e har ikke klart å ta mange fanger, og russerne forsvarer bare viktige stillinger. Det er ingen naturlige forsvarsmuligheter før en kommer til Kuban, men bakover er terrenget villere og byr store sjangser. Den alvorligste side ved den tyske framrykning er at tyskerne har fått hån om 45 % av det russiske territorium, men russerne har bedømt den militære situasjon for å være uavgjort. Tilbaketoget i sør ser derfor ut til med sikkerhet å ha foregått etter en forut bestemt plan.

Det er ting som tyder på at Japan vil falle Russland i ryggen. De svære japanske tapene i Korallhavet og ved Midway gjør at det ikke kan bli gjort noe mot Australia, og det er derfor muligheter for at et åtak mot Russland er på trappene, jamvel om dette er hasard. Japan er i et dilemma. Det ville være en katastrofe for Japan dersom Tyskland blir slått. Et åtak på India er heller ikke så lett. Her har en monsunen, og til et slikt åtak trengs det mange skip, hvilket er det ømste punkt for Japan i dag. Muligheten for japansk åtak mot Russland er derfor til stede, og dessuten er Vladivostok med dens store flyplasser en alvorlig trussel mot de japanske storbyene. En rekner med at Japan har 35 divisjoner, det vil si 700.000 mann, oppmarsjert til et slikt formål, men om det blir alvor, får tiden vise. I samband med dette kan en nevne at Japan har besatt 3 av de ubebodde Aleutiske øyene for å vanskeliggjøre forbindelsen mellom Alaska og Nordsibir."

Vestforntet. Natt til mandag var britiske bombefly over okupert område. Jernbaner og lektere i Belgia og Holland ble bombet. Noen få fly savnes. Tirsdag meldes at britiske jagerfly har vært over Holland og ødelagt lokomotiver og bombet troppeforlegninger. Dessuten fikk 2 store tanklektere fulltreffere. Natt til onsdag rettet det britiske flyvåpenet et nytt åtak på Ruhrområdet, og jagerfly var over okkuperte områder og beskjøt og ødela jernbaner. Et bombefly og en jager gikk tapt. Hele onsdag var britiske jagerfly over Kanalen. Et fly savnes. Natt til torsdag var det atter Ruhr som fikk føle det britiske luftvåpens slagkraft. 5 britiske bombefly savnes. Spøtdentfly som har vært over Düsseldorf har observert store branner. Ennå tirsdag brente det i byen. Åtaket blir karakterisert som et av de mest vellykte åtakene. Luftfotos viser kolosale ødeleggelser i byen. De fleste tyske byene har vedtatt skjerpede luftvernregler, bl.a. Dresden. Berlins luftvern er betydelig forsterket. 3 tyske fly ble ødelagt natt til mandag under noen småatak over England. 6 tyske bombefly ble ødelagt over Storbritannia natt til onsdag. Det ble gjort ubetydelig skade. Amerikane har overtatt en flyplass i England. Tysk kringkaster opplyste mandag at England og Amerika befinner seg i en slik stilling i dag at de for en tid kan føre en ødeleggelsekrig mot tyske byer.

Beriktigelse. I den siste nummer var det dessverre kommet inn en beklagelig feil. Antallet på Spitfires som ble skutt ned i luftslaget over Frankrike skal være 8, ikke 85.

Tyskerne er nå ferdige med temaet om den nye front, heter det fra Berlin. Mussolini har uttalt seg i samme retning.

Det er rettet en advarsel til det nederlandske folk. Enhver som hjelper eventuelle landgangstropper, risikerer livet. Enhver skal holde seg hjemme. Den som går ute på gate, blir skutt. Tyskernes skryt over hvor sterkt befestet Atlanterhavskysten er, blir i London betraktet som tysk propaganda for å skremme befolkningen i okkupert land og berolige hjemmefronten.

Fra Egypt blir det meldt en luft- og patruljevirksehet i alle avsnitt. Over Tyrkia meldes at det er kommet store forsterkninger til Hellas som skal til Afrika. Britiske bombefly haanreg derfor løs på alle greske utskipningshavner.

Det fjerne Østen: Det ble herfra meldt mandag om flyvirksehet nord for Australia. Amerikanske flygere har senket 6 lektere. Amerikanske bombe fly har bombet Hankow og anrettet store ødeleggelsler i dokker og på kaier. I undervannsbåt har senket 1 fullastet handelsskip og satt et annet på land. I mange deler av Kina går kineserne fram understøttet av amerikanske bombefly. Torsdag meldes at kineserne hadde tatt en by.

Gandhi er kommet til Bombay. Hans forslag går ut på at Storbritannia skal trekke seg ut av India. Ellers truer han med sivil reising. Kongressens arbeidsutvalg har vedtatt en resolusjon som fast holder dette kravet. Resolusjonen vil bli lagt fram for kongressen fredag. Stafford Cripps uttalte i denne anledning at det engelske folk er like store tilhengere av Indias frihet som inderne, men krigen tillater ikke at dette blir gjennomført. "New York Tribune" skriver at bare maktspråk kan bli svar. Tidene er for alvorlige til noe annet. Amerika minner om sitt løfte om at India skal få sin frihet tilbake etter krigen. Den engelske kronikkør "The man in the street" mener at India skal få sin frihet tilbake, men en vil ikke finne seg i at det nå blir gjort noe som kan hjelpe Hitlerismen.

Smånytt: Fra Frankrike kommer melding om at alle lokale politi-avdelinger har fått ordre om å holde seg klare, både i okkupert og uokkupert område. I Paris er alle permisjoner for politiet landradd. Dette setter en i samband med den økende troen i landet.

Den kanadiske marine har nå mellom 4-500 skip og får 100 til før året er omme.

Som meddelt tidligere ble alle beboerne av Møgster arier ert. De tyske politifolkene trappet opp i 6-tida om morgenen. De påste det var et hemmelig ammunisjonslager på gata, og truet beboerne på livet. De ble minnet om Telleveg. Derom kom ropet hvor lageret var skulle hans hjem bli øknet. Ikke noen kjente til det. Etter langvarig forklar ble de arreterte satt inn i et låst rom. Her satt de et døgn uten mat. Amers foretok tyskerne resultatløse undersøkelser. Etter et nytt forhør, slapp alle på igjen med unntakelse av 5 personer. Det var den 70-år gamle Anders Møgster, sønnen hans og søstern, en dame på 60 år som er av hjertens mening om tyskernes behandling av den gamle broren hennes.

Det blir fra London gitt en del opplysninger om de tyske offiserene som flyktet med "Luna" etter Telleveg. Tre sivile offiserer kom ombord på båten, snakket med skipperen og de to mennene ombord. De drakk en del. De to nordmennene fikk besjelsesmiddel og sovnet. Skipperen fikk revolveren i ryggen og måtte reise utover. Lengre ute ble flere tyskere tatt ombord, nordmennene ble satt i land og skipet satte kursen vestover.

Kon Haakon mottok mandag av de frie dansker £ 5.000.

Kongens fødselsdag.

En deputasjon stortingsmenn overrakte kongen på fødselsdagen hans en adresse. Det het her bl.a.: "Kjære konge! I 1905 sa Deres Majestet: Min hustru og jeg vil arbeide til Norges ære og lykke. Norges frie Storting hilder Dem på Deres fødselsdag, og slår fast at De har oppfylt dette løftet. Hele Deres liv har vært en levendegjørelse av valgspråket "Alt for Norge!" Det frie Storting sender Dem sin hyldest og takk. Dagen kan ikke bli feiret som vi hadde ønsket men De kan være forviiset om at de ønskene som i dag strømmer inn til Deres Majestet er innerligere enn de kunne blitt under andre forhold. Deres Majestet er i dag et symbol på Norges frihet, et mønster og forbilde for nordmænnene. Som representanter for det land som er stolt av å ha kronet Haakon 7. som Norges konge hilder det frie Storting kongen på fødselsdagen med det gamle ønsket: Gud bevare kongen og fedrelandet!"

Et stort folketog hylde i Hyde Park kong Haakon. Antallet på dem som deltok var ikke under 5.000. Det var folk i allsld aldre og i alle stillinger. Regjeringa var med, likeens generalstaben med general Hansteen i spissen. Sjømennene var med, likeens Røde Kors, kvinner fra hjelpearbeidet, menn og kvinner fra siviladministrasjonen, andre nordmænn i London og omlag et halvt hundre barn. Det var i sannhet et norsk folketog. På et festmøte som ble holdt, ble kongen hylde. Diktet "Til kongen" ble lest opp, og talen for kongen ble holdt av statsminister Johan Nygaardsvold, som bl.a. sa: "Deres Majestet! Vi er kommet hit i dag for å hilse Dem på Deres fødselsdag. Vi er glade for at De ennå står så sterk og så rank, og vi ønsker av hele vårt hjerte at De må stå som Norges konge i mange år. Vi er glade for at kronprinsessen er kommet hit til London, og takker henne for at hun har gjort denne lange reisen. Vi beklager at arveprins Harald i dag ikke går ved sin bestefars side, men vi trøster oss med at det ikke blir lenge før hele den kongelige familie er samlet i Norge. Vi er ikke bare kommet for å ønske Dem til lykke, men også for å takke Dem, både fra Norge og fra hver enkelt. Vi takker Dem særlig fordi De i dag har samlet Norges folk. Vi er mange her i dag, men likevel er vi få i forhold til den norske befolkning. Men vi vet at hvor to og to møte i Norge i dag, til fjells, på stranden, i bygd og by, heter det: I dag fyller kongen 70 år. Gud bevare kongen, og måtte han ennå leve i mange år." Fra de tusener struper lød så et tre ganger tre hurra for kongen.

Kongen talte til slutt. Han sa: "Landsmenn! Jeg vil takke for den store gaven som er blitt overrakt meg av minister Colban. (Kong Haakon den 7. fond.) Jeg vil også rette en varm takk til alle som har ybet sine bidrag. Det er en selvfølge at når et land er oppe i en krig som vårt, vil ethvert bidrag, stort eller lite, komme vel med til å lindere den nød som vi vet alle vi vil finne når vi kommer hjem. Jeg er glad og stolt over at det er overbevist meg å ha ansvaret for fordelingen, og jeg takker for denne store tillit. Jeg vil sørge for at de får full hjelp og støtte som ikke det offentlige kan lå. Jeg vil også takke dem som har arrangert dette folketoget og dem som er med, og for den støtte dette gir meg i denne vanskelige tid. Det gir meg rot og beslutsomhet til å gjennomføre det standpunktet jeg og regjeringa tok 1940.

Da jeg ble anmodet om å komme til Norge for å bli dets konge i 1905, var det med stor engstelse jeg og min kone påtok oss denne oppgaven. Vi visste at den ikke var lett. Det eneste vi ba om, var at det måtte bli vist oss tillit. Dessverre opplevet ikke dronningen sin 70-årsdag. Hun ville da ha følt den samme takknemlighet som strømmer mot meg.

I dag står vi her i London, men det er en selvfølge at mine tanker går tilbake til 9. april 1940, den dagen som for oss som hadde ansvaret, var en alvorlig dag. Det sto klart for meg at kjærligheten til frihet og selvstendighet måtte bestemme mine handlinger. Heldigvis hadde jeg regjeringa, hele regjeringa, på min side. Jeg vil også takke alle for den elskverdighet og gjestfrihet som ble vist oss på vår lange reise gjennom Norge til Tromsø. Det var en stor skuffelse for meg da vi tok bestemmelsen om å forlate landet, men også den gang sto det klart for meg at det var det riktige som ble gjort selv om veien ble tung. Hvorledes skulle jeg siden ha sett folket i øynene dersom jeg ikke hadde gjort det jeg gjorde? Det eneste vi hadde å gjøre, var å reise til England, for der kunne vi gjøre en innsats for vår sak. Når vi ser tilbake på disse hektiske dagene i Norge, var det ikke så underlig at mange var uorientert. Alt skjedde jo så fort, og mange var ikke klar over hva som var skjedd. Etterhvert er dog dette tydeligere og tydeligere kommet fram, og hele det norske folk står samlet som en sterk mur som ikke lar seg bryte.

Vi som er utafør landet, har mye å lære av den norske hjemmefront. Tenk på skolens og kirkens heroiske kamp. Det har lukket øynene opp på alle våre allierte her i landet. Vi forstår alle hva kampen nå gjelder. En skulle ha fatt i barna. Vi må være skolea og kirke dypt takknemlige for at de ikke bøyde seg for de kravene som ble stillet til dem. Tenk om vår ungdom var blitt forkvaklet når vi kom hjem. Det er den yngre slekt som skal bygge landet opp igjen.

Vi har lært av hjemmefronten. Den står ubrytelig samlet. Vi har sålett for å trekke hver vår vei, men vi skal huske på at det må løftes i flokk. Det er Norges sak det gjelder. Selv om det ikke går som alle har tenkt seg, må dere huske på at vi som stiller med tingene og ha ansvaret, gjør vårt beste. Jeg vil uttale det håp at ikke skal vare lenge før vi kommer tilbake til et selvstendig land der rett og frihet igjen inntar den plass som det skal ha."

B.B.C. sendte mandag fra kl. 21,20 til 22,20 på engelsk ut et norsk program. Det var en storstilet propaganda for Norge og Norge, frihet. Kongen ble hyldet, landets natur beskrevet, og først og fremst ble norsk diktning og norsk musikk gjort kjent. Det ble lest opp utdrag av Haakon den godes saga, likeens ble Wergelands "Hymne til friheten" og Bjørnsons "Norge, Norge" lest opp. Etter en kort omtale av Ibsen, ble det spilt en scene av "Peer Gynt." Det var scenen da Solveig og den gråanklede kommer til Peer i skogen. Gjennom musikk ble spilt, og Solveig sang sunget. Den aktuelle situasjonen i Norge ble berørt ved en samtale mellom en mann og en dame. De som døde for landets frihet, ble hyldet. Lederen av programmet sa: "Honest for the king, honest for the great man! His noble example has inspired the Norwegians. Some day, perhaps it is not so far, King Haakon will come back to Norway." På vegne av alle norske og de norske styrkene i England ble kongen til slutt hilst. "Vi skal aldri gi opp," het det til slutt. "Lenge leve vår avholdte konge! ALT FOR NORGE!"